

UZASADNIENIE

I. Cel i zakres projektowanych zmian

Projektowana ustawa przewiduje wprowadzenie zmian w ustawie z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. z 2021 r. poz. 672), zwanej dalej „ustawą”, oraz w ustawie z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1582 oraz z 2022 r. poz. 583). Ich celem jest zwiększenie możliwości uzyskania urzędowego poświadczenia znajomości języka polskiego jako obcego w drodze certyfikatu znajomości języka polskiego, zwanego dalej „certyfikatem”, oraz stworzenie optymalnych warunków świadczenia usługi publicznej, jaką jest organizowanie egzaminów z języka polskiego jako obcego, zwanych dalej „egzaminami”.

Funkcjonujący na podstawie ustawy system poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego, koordynowany przez Państwową Komisję do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, zwaną dalej „Komisją”, umożliwia cudzoziemcom i obywatelom polskim na stałe zamieszkałym za granicą uzyskanie certyfikatu – po zdaniu egzaminu albo w wyniku poświadczania poziomu znajomości języka polskiego jako obcego, tj. bez konieczności zdania egzaminu. W myśl przepisów ustawy organizacja i przeprowadzanie egzaminów zostały powierzone podmiotom uprawnionym do organizowania egzaminów na określonych poziomach biegłości językowej, zwanym dalej „podmiotami uprawnionymi”.

Zgodnie z pierwotnym założeniem certyfikat miał służyć przede wszystkim do poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego do celów akademickich. Jednak w wyniku zmian, które zaszły w otoczeniu prawnym na przestrzeni ostatnich kilku lat, m.in. w wyniku wejścia w życie ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 107), certyfikat stał się dokumentem wykorzystywanym głównie do celów migracyjnych. Spowodowało to gwałtowny wzrost liczby osób zainteresowanych uzyskaniem certyfikatu, w szczególności na poziomie biegłości językowej B1, który stanowi potwierdzenie spełnienia przez cudzoziemca wymogu znajomości języka polskiego w przypadku ubiegania się o uznanie za obywatela polskiego (art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2022 r. poz. 465 i 2185)), czy o udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej (art. 211 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2021 r. poz. 2354, z późn. zm.)). W roku 2018, tj. po wejściu w życie przepisu stanowiącego powyższy wymóg, liczba osób przystępujących do egzaminów na wszystkich poziomach biegłości językowej wyniosła 5 122, co oznacza niemalże dwukrotny wzrost w stosunku do roku 2017, w którym do egzaminów przystąpiły 2 803 osoby. Od czasu wprowadzenia powyższych zmian

utrzymuje się tendencja wzrostowa – w roku 2021 liczba osób przystępujących do egzaminu wyniosła już 12 757, co obrazuje poniższa tabela.

ROK	POZIOM BIEGŁOŚCI JĘZYKOWEJ EGZAMINU								ŁĄCZNIE
	Dorośli						Dzieci i młodzież		
	A1	A2	B1	B2	C1	C2	B1	B2	
2016	0	0	862	206	43	0	0	0	1 111
2017	0	0	2 049	470	114	14	156	0	2 803
2018	0	4	3 883	723	143	32	185	152	5 122
2019	0	2	5 750	842	462	40	174	170	7 440
2020	0	0	5 534	297	376	9	21	261	6 498
2021	0	0	11 441	564	604	57	35	74	12 757
RAZEM	0	6	29 519	3 084	1742	152	571	657	35 731

Źródło: Państwowa Komisja do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego.

W celu dostosowania systemu poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego do wyzwań związanych ze wzrostem zainteresowania uzyskaniem certyfikatu została przeprowadzona analiza funkcjonowania dotychczasowych rozwiązań, w wyniku której zidentyfikowano problemy tego systemu, a w konsekwencji podjęto decyzję o nowelizacji ustawy.

W projekcie ustawy o zmianie ustawy o języku polskim oraz ustawy o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, zwanym dalej „projektem”, zaproponowano liczne zmiany, które można zgrupować w następujących obszarach tematycznych dotyczących:

- 1) podmiotów uczestniczących w systemie poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego;
- 2) wydawania certyfikatu, w tym certyfikatu bez konieczności zdania egzaminu;
- 3) sposobu organizacji i przeprowadzania egzaminu;
- 4) opłat związanych z egzaminem i certyfikatem;
- 5) wizytacji egzaminu.

Projekt zakłada również wprowadzenie zmian o charakterze porządkującym, wynikowym i doprecyzowującym, których wprowadzenie jest konieczne z uwagi na zapewnienie przejrzystości i spójności aktu prawnego oraz wymogi dotyczące podziału regulowanej materii między materię ustawową i podustawową, możliwą do określenia w drodze aktu wykonawczego, a także zmiany o charakterze dostosowującym projektowane regulacje do terminologii stosowanej w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą PSWN”.

II. Opis projektowanych zmian

1. Zmiany dotyczące podmiotów systemu poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego

Komisja

Zgodnie z art. 11k ust. 1 ustawy Komisja koordynuje i zapewnia prawidłowe funkcjonowanie systemu poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego. Zasadnicza zmiana przewidziana w projekcie dotyczy przeniesienia realizacji zadań w zakresie sprawdzania i oceny prac z części pisemnej egzaminu z komisji egzaminacyjnych powoływanych przez podmioty uprawnione do Komisji, zgodnie ze zmienianym art. 11k ust. 1 pkt 7 ustawy. Projektowane rozwiązanie jest charakterystyczne dla większości funkcjonujących w Europie systemów poświadczania znajomości danego języka jako obcego, w których prace z części pisemnej egzaminu są sprawdzane centralnie przez merytorycznie przygotowanych do tego zadania ekspertów. W obecnym stanie prawnym Komisja dokonuje badania prawidłowości oceny (tzw. audytu) 20% prac z części pisemnej egzaminu wybranych losowo spośród prac przekazanych przez podmioty uprawnione, ocenionych przez komisje egzaminacyjne. Wyniki przeprowadzonych audytów wykazały, że komisje egzaminacyjne w różny sposób oceniały sprawdzone prace z części pisemnej egzaminu. Ponadto, w przypadku części z tych prac, oceny znacznie odbiegały od ocen, jakie zostały zaproponowane w wyniku audytu Komisji. Istotne rozbieżności w ocenie prac z części pisemnej egzaminu potwierdzają również wizytacje egzaminów przeprowadzone na zlecenie Komisji. Zaproponowana zmiana wyeliminuje powyższe rozbieżności między ocenami dokonywanymi przez komisje egzaminacyjne powoływane w podmiotach uprawnionych. Przeniesienie sprawdzania i oceny prac z części pisemnej egzaminu z komisji egzaminacyjnych do Komisji pozwoli jej wzmocnić kontrolę nad przeprowadzaniem egzaminów i umożliwi wdrożenie jednolitych standardów sprawdzania i oceny prac, co powinno przyczynić się do podniesienia jakości przeprowadzanych egzaminów.

W konsekwencji przeniesienia realizacji tego zadania do Komisji, proponuje się rezygnację z przeprowadzania przez Komisję audytu.

Kolejną zmianą, w stosunku do aktualnych rozwiązań, jest wprowadzenie możliwości pełnienia funkcji wizytatorów przez członków Komisji, zgodnie ze zmienianym art. 11l ust. 2 pkt 1 ustawy. Do tej pory Komisja mogła jedynie zlecać takie wizytacje, a zgodnie z art. 11j ust. 6 pkt 2 ustawy członek Komisji nie mógł być wizytatorem.

Uprawnienie Komisji do dokonywania wizytacji egzaminów przeprowadzanych przez podmioty uprawnione pozwoli Komisji bezpośrednio zapoznać się ze sposobem realizacji przez

te podmioty zadań związanych z organizacją i przeprowadzaniem egzaminów, w tym warunkami w jakich się one odbywają, oraz sposobem pracy komisji egzaminacyjnych.

Ponadto proponuje się, aby Komisja, zgodnie ze zmienianym art. 11k ust. 1 pkt 1 ustawy, opiniowała wnioski o przedłużenie uprawnień do organizowania egzaminów na określonych poziomach biegłości językowej, zwanych dalej „uprawnieniami”, a nie jak aktualnie – o ich nadanie. Zniesienie obowiązku zasięgnięcia opinii Komisji przy rozpatrywaniu wniosku o nadanie uprawnienia jest związane z określeniem na poziomie ustawy wymogów, jakie podmiot ubiegający się o jego nadanie będzie obowiązany spełnić na etapie składania wniosku. Jednocześnie zasięgnięcie opinii Komisji będzie wymagane w przypadku wniosku o przedłużenie posiadanego uprawnienia, z uwagi na to, że Komisja będzie posiadała aktualne informacje dotyczące organizacji i przeprowadzania egzaminów w danym podmiocie uprawnionym.

W związku z tym, że do zadań Komisji należy wydawanie certyfikatów, a zgodnie ze zmienianym art. 11k ust. 1 pkt 9 ustawy będzie należało również wydawanie ich duplikatów, w dodawanym w art. 11k ust. 1a ustawy zaproponowano wyposażenie Komisji w możliwość używania wizerunku orła ustalonego dla godła Rzeczypospolitej Polskiej oraz pieczęci urzędowej.

Natomiast zgodnie z dodawanym w art. 11k ust. 1b ustawy proponuje się, aby przewodniczący Komisji składał ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, zwanemu dalej „ministrem”, coroczne sprawozdanie z przebiegu egzaminów i działalności Komisji. Jest to nowe rozwiązanie, które wychodzi naprzeciw zapotrzebowaniu na informacje o funkcjonowaniu systemu poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego. Planuje się, że narzędzie to będzie w szczególności wykorzystywane na potrzeby dokonywania analiz funkcjonowania tego systemu.

Mając na względzie zwiększony zakres zadań, które będą realizowali członkowie Komisji, proponuje się zmianę w art. 11j ust. 8 ustawy, której celem jest podwyższenie określonego w tym przepisie maksymalnego wynagrodzenia przysługującego członkom Komisji. Zgodnie z projektem miesięczne wynagrodzenie przewodniczącego i sekretarza Komisji nie będzie mogło być wyższe niż 100% minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego profesora w uczelni publicznej, określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 137 ust. 2 ustawy PSWN, natomiast w przypadku pozostałych członków Komisji wynagrodzenie za udział w posiedzeniu Komisji nie będzie mogło być wyższe niż 25% wysokości tego wynagrodzenia. Aktualnie maksymalna wysokość wynagrodzenia wynosi odpowiednio 50% i 15% tego wynagrodzenia. Ponadto w projekcie zostało określone

maksymalne wynagrodzenie za sprawdzenie i ocenę pracy z części pisemnej egzaminu oraz jej ponowne sprawdzenie i ocenę, które nie będzie mogło być wyższe niż 2,5% tego wynagrodzenia za każdą sprawdzoną i ocenioną pracę. Natomiast maksymalne wynagrodzenie za przeprowadzoną wizytację egzaminu nie będzie mogło być wyższe niż 35% tego wynagrodzenia. Wysokość maksymalnego wynagrodzenia za sprawdzenie i ocenę prac z części pisemnej egzaminu oraz ich ponowne sprawdzenie i ocenę, a także za wizytację egzaminu została określona w jednakowej wysokości dla członków Komisji oraz ekspertów i wizytatorów, niebędących członkami Komisji. Natomiast wysokość przysługującego wynagrodzenia za dokonanie powyższych czynności zostanie określona w drodze aktu wykonawczego, zgodnie z upoważnieniem wyrażonym w zmienianym art. 11m ustawy.

Pozostałe zmiany odnoszące się do Komisji lub jej członków przewidziane w projekcie mają charakter dostosowujący i porządkujący. W art. 11k ust. 1 pkt 4 ustawy dodano do katalogu zadań Komisji prowadzenie szkoleń dla kandydatów ubiegających się o wpis na listę egzaminatorów uprawnionych do sprawowania funkcji przewodniczącego komisji egzaminacyjnej i dla wizytatorów niebędących członkami Komisji, które to zadania zostały przeniesione odpowiednio z art. 11k ust. 2 i art. 11l ust. 3 ustawy, a przepisy te uchylono.

W zmienianym w art. 11j ust. 4 i dodawanym ust. 4a ustawy uporządkowano i uzupełniono katalog przesłanek wygaśnięcia członkostwa w Komisji oraz odwołania członka Komisji przez ministra.

Natomiast celem zmiany art. 11j ust. 6 ustawy jest doprecyzowanie przepisu określającego przesłanki wyłączające członka Komisji z opiniowania wniosku podmiotu uprawnionego o przedłużenie uprawnienia oraz z przeprowadzenia wizytacji egzaminu. Członek Komisji będzie podlegał wyłączeniu z opiniowania tego wniosku i nie będzie mógł pełnić funkcji wizytatora, w przypadku gdy opiniowanie albo wizytacja egzaminu będą dotyczyć podmiotu uprawnionego, w którym członek Komisji, jego małżonek, krewny lub powinowaty do drugiego stopnia lub osoba, z którą pozostaje faktycznie we wspólnym pożyciu, są zatrudnieni w tym podmiocie albo pozostają z tym podmiotem w takim stosunku prawnym, że wynik toczącego się postępowania w sprawie o przedłużenie tego uprawnienia lub wynik wizytacji egzaminu może mieć wpływ na prawa i obowiązki tych osób. Wyłączenie członka Komisji będzie miało miejsce również w przypadku sprawdzenia i oceny pracy z części pisemnej egzaminu i jej ponownego sprawdzenia i oceny, jeżeli sprawdzeniu i ocenie będzie podlegać praca napisana przez małżonka, krewnego lub powinowatego do drugiego stopnia członka Komisji lub osobę, z którą pozostaje on faktycznie we wspólnym pożyciu – dodawany w art. 11h ust. 3c ustawy.

W przypadku zmiany w art. 11k ust. 1 pkt 11 ustawy wskazano wprost, że zadaniem Komisji jest ponowne sprawdzanie i ocena prac z części pisemnej egzaminu w miejsce dotychczasowego rozpatrywania wniosków o ponowne sprawdzenie i ocenę tych prac. Do zadań Komisji będzie należało również prowadzenie listy ekspertów sprawdzających i oceniających prace z części pisemnej egzaminu – zmieniany art. 11k ust. 1 pkt 3 ustawy.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej

Zgodnie z art. 2 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej do zadań Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, zwanej dalej „NAWA”, należy zapewnienie obsługi administracyjnej i finansowej Komisji.

W związku z planowanymi zmianami w zakresie funkcjonowania systemu poświadczenia znajomości języka polskiego jako obcego i związanym z tym zwiększeniem zadań Komisji, konieczne jest zapewnienie wsparcia Komisji na poziomie niezbędnym do skutecznej realizacji powierzonych jej zadań. Projekt przewiduje więc większe włączenie NAWA w proces związany z poświadczaniem znajomości języka polskiego jako obcego z uwagi na fakt, że dysponuje ona ku temu stosownymi narzędziami. W projekcie doprecyzowano zatem zadania, jakie będą realizowane przez Komisję z udziałem NAWA. Proponuje się wskazanie NAWA jako podmiotu, za pośrednictwem którego będą składane do Komisji wnioski o wydanie certyfikatu bez konieczności zdania egzaminu i wydanie duplikatu certyfikatu (odpowiednio dodawany art. 11aa ust. 1 i dodawany w art. 11a ust. 4b ustawy), oraz na którego rachunek bankowy będą wnoszone opłaty za ich wydanie, zgodnie z dodawanym w art. 11a ust. 4c pkt 1 ustawy. Na rachunek bankowy NAWA będą wnoszone również środki pochodzące z opłat za przystąpienie do egzaminu oraz opłaty za wydanie certyfikatu po zdaniu egzaminu zgodnie ze zmienianym art. 11g ust. 7 ustawy, przekazywane przez podmioty uprawnione, oraz opłaty za ponowne sprawdzenie i ocenę pracy z części pisemnej egzaminu – dodawany w art. 11h ust. 5 ustawy. Środki te, jak dotychczas, stanowić będą dochody budżetu państwa. Ponadto szczegółowe kwestie związane z zapewnieniem obsługi Komisji przez NAWA proponuje się określić w drodze aktu wykonawczego, zgodnie z upoważnieniem przewidzianym w zmienianym art. 11m ustawy.

W związku z projektowaną zmianą roli NAWA w systemie poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego w art. 2 projektu proponuje się wprowadzenie zmiany w art. 2 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, której celem jest rozszerzenie zakresu obsługi Komisji zapewnianej przez NAWA.

Podmioty uprawnione

Istotną rolę w systemie poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego pełnią podmioty uprawnione, którym zostało powierzono zadanie przeprowadzania egzaminów.

W związku z obserwowanym od kilku lat dynamicznym wzrostem liczby osób zainteresowanych przystąpieniem do egzaminu i uzyskaniem certyfikatu, wzrasta również liczba podmiotów zainteresowanych uzyskaniem uprawnień. Analiza funkcjonujących rozwiązań w tym zakresie wskazała na potrzebę modyfikacji wymogów stawianych podmiotom ubiegającym się o nadanie uprawnień. Aktualnie o przyznanie uprawnień mogą ubiegać się polskie i zagraniczne uczelnie prowadzące studia w zakresie filologii polskiej, jak również polskie lub zagraniczne podmioty, które od co najmniej trzech lat prowadzą lektoraty lub zajęcia w zakresie nauczania języka polskiego lub języka polskiego jako obcego albo inne zajęcia dydaktyczne w języku polskim. Takie rozwiązanie pozwala na ubieganie się o nadanie uprawnień również przez podmioty, które prowadzą inne (czyli w praktyce dowolne) zajęcia dydaktyczne w języku polskim, np. szkolenia zawodowe czy hobbystyczne (o ile są one prowadzone w języku polskim). Mając na uwadze konieczność zapewnienia wysokiej jakości egzaminów oraz sprawnej ich organizacji i przeprowadzania, w projekcie zaproponowano rozwiązania, których celem jest umożliwienie ubiegania się o nadanie uprawnień podmiotom faktycznie prowadzącym kształcenie w zakresie języka polskiego lub języka polskiego jako obcego.

W zmienianym art. 11b ust. 1 ustawy proponuje się rozszerzenie katalogu podmiotów, które mogą wystąpić do ministra o nadanie uprawnień o:

- 1) instytuty polskie, o których mowa w art. 7 pkt 7 ustawy z dnia 21 stycznia 2021 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1076, z późn. zm.);
- 2) szkoły, o których mowa w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. a albo pkt 2 lit. c ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.);
- 3) polskie i zagraniczne uczelnie, które przez okres co najmniej trzech lat prowadzą lektoraty lub zajęcia w zakresie nauczania języka polskiego lub języka polskiego jako obcego.

Jednocześnie, w przypadku polskich lub zagranicznych podmiotów, które przez okres co najmniej trzech lat prowadzą lektoraty lub zajęcia w zakresie nauczania języka polskiego lub języka polskiego jako obcego albo inne zajęcia dydaktyczne w języku polskim, tj. podmiotów, o których mowa w art. 11b ust. 1 pkt 2 ustawy w brzmieniu dotychczasowym, zaproponowano wydłużenie wymaganego okresu prowadzenia przez nie zajęć z nauczania języka polskiego lub języka polskiego jako obcego – do czterech lat oraz zawężenie rodzaju prowadzonych zajęć do zajęć w zakresie nauczania języka polskiego lub języka polskiego jako obcego.

Nadanie uprawnienia po raz pierwszy będzie następowało, tak jak obecnie, na wniosek podmiotu, w drodze decyzji administracyjnej ministra, na okres dwóch lat, zgodnie ze zmienianym art. 11b ust. 4 i 6 ustawy. Jak wcześniej wskazano, w stosunku do obecnie funkcjonującego rozwiązania, w projekcie zrezygnowano z zasięgnięcia przez ministra opinii Komisji w tym przedmiocie.

Celem zmienianego art. 11b ust. 2 ustawy jest określenie wymogów, które podmiot ubiegający się o nadanie uprawnienia powinien spełnić już na etapie składania wniosku o jego nadanie. W związku z tym proponuje się, aby uprawnienie mogło zostać nadane podmiotowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiada kadrę dydaktyczną niezbędną do zapewnienia składu komisji egzaminacyjnej;
- 2) prowadzi nauczanie języka polskiego lub języka polskiego jako obcego co najmniej na poziomie biegłości językowej odpowiadającym poziomowi biegłości językowej egzaminu w danej grupie wiekowej, o uprawnienie do organizacji którego się ubiega;
- 3) liczba godzin zajęć dydaktycznych w zakresie nauczania języka polskiego lub języka polskiego jako obcego na danym poziomie biegłości językowej przeprowadzonych w roku poprzedzającym rok ubiegania się o nadanie uprawnienia nie może być mniejsza niż 100;
- 4) złoży oświadczenie o sposobie zapewnienia warunków lokalowych i technicznych niezbędnych do przeprowadzenia egzaminu, w tym z udziałem osób niepełnosprawnych lub osób ze specjalnymi potrzebami.

Jednocześnie w stosunku do uczelni i szkół zaproponowano wyłączenie obowiązku wykazania spełnienia wymogów prowadzenia nauczania języka polskiego lub języka polskiego jako obcego co najmniej na poziomie biegłości językowej odpowiadającym poziomowi biegłości językowej egzaminu w grupie wiekowej, o uprawnienie do organizacji którego ubiegają się, oraz minimalnej liczby godzin zajęć dydaktycznych przeprowadzonych w języku polskim w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku, zakładając, że charakter ich działalności gwarantuje spełnienie tych wymogów.

W przypadku wniosku podmiotu uprawnionego o przedłużenie posiadanego uprawnienia, o którym mowa w zmienianym art. 11b ust. 5 ustawy, tak jak obecnie, będzie ono przedłużane w drodze decyzji administracyjnej ministra na okres do pięciu lat każdy, zgodnie ze zmienianym art. 11b ust. 5 i 6 ustawy. Istotna zmiana polega na wprowadzeniu wymogów, które podmiot uprawniony będzie musiał spełnić, aby posiadane przez niego uprawnienie mogło zostać przedłużone. Przede wszystkim proponuje się, aby podmiot uprawniony w każdym roku posiadania tego uprawnienia przeprowadził co najmniej jeden egzamin bez względu na poziom biegłości językowej oraz liczbę posiadanych uprawnień. Sprecyzowanie

takiego wymogu zapewni, że przedłużenie posiadanego uprawnienia będzie mógł uzyskać podmiot uprawniony, który jest aktywnym uczestnikiem systemu poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego. Ponadto podmiot ten będzie obowiązany do spełnienia wymogów analogicznych jak w przypadku ubiegania się o nadanie uprawnienia. Wydanie decyzji administracyjnej będzie poprzedzone zasięgnięciem opinii Komisji w tym przedmiocie.

Tak jak obecnie, lista podmiotów uprawnionych oraz informacje o terminach i miejscach przeprowadzania egzaminów będą udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra, zgodnie ze zmienianym art. 11b ust. 7 ustawy.

Zakłada się, że projektowana zmiana, przez premiowanie podmiotów uprawnionych, które biorą czynny udział w organizowaniu egzaminów, przyczyni się do urealnienia możliwości systemu poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego, ponieważ spośród około 50. podmiotów uprawnionych w praktyce egzaminy przeprowadzało jedynie około 25 z nich.

Zmiana w art. 11c pkt 2 ustawy ma charakter porządkujący i uszczegóławiający w związku z przewidzianym w projekcie uwzględnieniem udziału w egzaminach osób ze specjalnymi potrzebami (wynikającymi ze stanu zdrowia lub ze specyficznych trudności w uczeniu się) równoległe z potrzebami grupy osób niepełnosprawnych, którym zgodnie z ustawą podmiot uprawniony powinien zapewnić warunki do uczestnictwa w egzaminie.

W dodawanym w art. 11c pkt 4a ustawy zobowiązuje się podmioty uprawnione do przekazywania Komisji prac z części pisemnej egzaminu, co wynika z projektowanych zmian w zakresie organizacji egzaminu. Szczegóły dotyczące sposobu i terminu ich przekazania zostaną określone w przewidzianym do wydania akcie wykonawczym, zgodnie ze zmienianym art. 11i ustawy.

Z uwagi na fakt, że do zadań podmiotu uprawnionego należy m.in. ponowne przeprowadzenie egzaminu w innym terminie, w przypadku gdy egzamin został przerwany na skutek zakłócenia jego prawidłowego przebiegu przez członków komisji egzaminacyjnej, proponuje się jednoznaczne wskazanie w zmienianym art. 11c pkt 5 ustawy, że ponowny egzamin powinien być przeprowadzony w terminie przewidzianym w harmonogramie sesji egzaminacyjnych ustalonym przez Komisję. Pozwoli to na wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych, co do terminu w jakim egzamin ten powinien się odbyć i powinno wpłynąć pozytywnie na ekonomikę procesu organizacji egzaminu.

Zmiana w art. 11d ustawy przewiduje, że minister będzie mógł cofnąć nadane uprawnienie nie tylko na wniosek Komisji, ale i z własnej inicjatywy. Rozwiązanie takie powinno pozwolić

na adekwatną i szybką reakcję w przypadku wystąpienia przesłanek cofnięcia nadanego uprawnienia, o których mowa w tym przepisie.

Członkowie komisji egzaminacyjnych

W art. 11e ust. 2 pkt 2 i art. 11f ust. 2 ustawy zostały zaproponowane zmiany, które mają na celu doprecyzowanie wymagań odpowiednio w stosunku do kandydatów na członków komisji egzaminacyjnych oraz osób uprawnionych do złożenia wniosku o wpisanie na listę egzaminatorów uprawnionych do sprawowania funkcji przewodniczącego komisji egzaminacyjnej, zwaną dalej „listą”, prowadzoną przez Komisję.

Celem zmiany art. 11e ust. 2 pkt 2 i art. 11f ust. 2 ustawy jest umożliwienie powołania w skład komisji egzaminacyjnych osób, które ukończyły studia w zakresie innym niż filologia polska lub neofilologia, a także osób będących specjalistami w zakresie filologii polskiej legitymujących się dużym doświadczeniem w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego, np. zajmujących się naukowo glottodydaktyką.

W związku z tym w art. 11e ust. 2 pkt 2 ustawy proponuje się, aby w skład komisji egzaminacyjnej mogło zostać powołanych co najmniej dwóch członków posiadających dyplom ukończenia jednolitych studiów magisterskich lub studiów drugiego stopnia w zakresie:

- 1) filologii polskiej, literatury polskiej, języka polskiego, kultury polskiej, nauczania języka polskiego, filologii obcych lub dyplom równoważny, których program studiów określał efekty uczenia się w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego, wskazane w suplemencie do dyplomu albo potwierdzone zaświadczeniem wydanym przez uczelnię, lub
- 2) filologii polskiej, literatury polskiej, języka polskiego, kultury polskiej, nauczania języka polskiego, filologii obcych lub dyplom równoważny, i świadectwo ukończenia studiów podyplomowych w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego, lub
- 3) filologii polskiej, literatury polskiej, języka polskiego, kultury polskiej, nauczania języka polskiego, filologii obcych lub dyplom równoważny, i trzyletnie doświadczenie w nauczaniu języka polskiego lub języka polskiego jako obcego.

Natomiast w art. 11f ust. 2 ustawy proponuje się, aby funkcje przewodniczących komisji egzaminacyjnych mogły pełnić osoby, które posiadają dyplom ukończenia jednolitych studiów magisterskich lub studiów drugiego stopnia w zakresie:

- 1) filologii polskiej, literatury polskiej, języka polskiego, kultury polskiej, nauczania języka polskiego, filologii obcych lub dyplom równoważny, których program studiów określał efekty uczenia się w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego, wskazane w suplemencie do dyplomu albo potwierdzone zaświadczeniem wydanym przez uczelnię,

i trzyletnie doświadczenie w nauczaniu języka polskiego jako obcego uzyskane w okresie pięciu lat poprzedzających dzień złożenia wniosku, lub

- 2) filologii polskiej, literatury polskiej, języka polskiego, kultury polskiej, nauczania języka polskiego, filologii obcych lub dyplom równoważny, i świadectwo ukończenia studiów podyplomowych w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego oraz trzyletnie doświadczenie w nauczaniu języka polskiego jako obcego uzyskane w okresie pięciu lat poprzedzających dzień złożenia wniosku, lub
- 3) filologii polskiej, literatury polskiej, języka polskiego, kultury polskiej, nauczania języka polskiego, filologii obcych lub dyplom równoważny, i czteroletnie doświadczenie w nauczaniu języka polskiego jako obcego uzyskane w okresie sześciu lat poprzedzających dzień złożenia wniosku.

Ponadto w przypadku osób uprawnionych do złożenia wniosku o wpisanie na listę zostały utrzymane wymagania dotyczące nieskazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz ukończenia szkolenia dla kandydatów na egzaminatorów.

Należy zaznaczyć, że tak jak ma to miejsce obecnie, w przypadku osoby uprawnionej do złożenia wniosku o wpisanie na listę albo kandydata na członka komisji egzaminacyjnej będą uznawane również dyplomy ukończenia studiów za granicą, o ile zostaną uznane za równoważne odpowiednim polskim dyplomom i tytułom zawodowym. Zgodnie z art. 327 ust. 1 ustawy PSWN uznanie dyplomu ukończenia studiów za granicą za równoważny może nastąpić na podstawie umowy międzynarodowej określającej równoważność, a w przypadku jej braku – w drodze postępowania nostryfikacyjnego.

Projektowane zmiany mają na celu zwiększenie liczby osób, które mogłyby zasiadać w komisjach egzaminacyjnych powoływanych przez podmioty uprawnione, w tym sprawować funkcje przewodniczących komisji egzaminacyjnych, przez objęcie tą regulacją osób, które uzyskały wykształcenie wyższe w okresie, gdy w programach studiów nie były jeszcze wyodrębnione przez uczelnie zagadnienia glottodydaktyczne.

Kolejna zmiana w art. 11e ust. 3 ustawy dotyczy liczby osób, którą może jednorazowo przeegzaminować komisja egzaminacyjna. Zgodnie z ustawą ogranicza się ona zaledwie do dwudziestu, a w przypadku gdy liczba osób przystępujących do egzaminu przekracza tę liczbę, na każde rozpoczęte kolejne dziesięć osób należy powołać dodatkowego członka komisji egzaminacyjnej. Taki stan prawny nie daje możliwości zwiększenia liczby osób przystępujących jednorazowo do egzaminu na danym poziomie biegłości językowej, a tym samym ogranicza możliwość uzyskania certyfikatu po zdaniu egzaminu. W związku

z powyższym proponuje się, aby, w przypadku gdy liczba osób przystępujących do egzaminu na danym poziomie biegłości językowej będzie przekraczała trzydzieści, podmiot uprawniony powoływał w skład komisji egzaminacyjnej dodatkowego członka na każde rozpoczęte kolejne piętnaście osób.

Natomiast zmiany w art. 11f ust. 3 i 4 ustawy mają charakter doprecyzowujący i porządkujący, a ich celem jest uzupełnienie odpowiednio zakresu informacji przekazywanych we wniosku o wpis na listę oraz przesłanek skreślenia egzaminatora z listy.

2. Zmiany w zakresie wydawania certyfikatu

W zakresie wydawania certyfikatów cudzoziemcom i obywatelom polskim na stałe zamieszkałym za granicą zostały utrzymane dotychczasowe ścieżki jego uzyskania, tj. po zdaniu egzaminu lub bez konieczności zdania egzaminu – w przypadku osób, o których mowa w art. 11a ust. 4 ustawy.

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 11a ust. 4 ustawy certyfikat bez konieczności zdania egzaminu jest wydawany wyłącznie cudzoziemcowi lub obywatelowi polskiemu na stałe zamieszkałemu za granicą, będącemu absolwentem studiów ukończonych w języku polskim w uczelni działającej w polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki albo absolwentem szkoły ponadgimnazjalnej lub ponadpodstawowej, działających w polskim systemie edukacji, który posiada świadectwo dojrzałości. Ograniczenie możliwości uzyskania certyfikatu bez konieczności zdania egzaminu wyłącznie do tych grup osób powoduje, że o wydanie certyfikatu nie mogą się ubiegać osoby, które nabyły znajomość języka polskiego w związku z kształceniem realizowanym w języku polskim w szkołach działających w systemach edukacyjnych innych państw albo ukończeniem studiów prowadzonych w języku polskim w uczelni zagranicznej.

W związku z powyższym w projektowanej zmianie art. 11a ust. 4 ustawy zaproponowano rozszerzenie kręgu osób, które będą mogły wnioskować o wydanie certyfikatu bez konieczności zdania egzaminu. Projektowany przepis przewiduje możliwość wydania certyfikatu w tym trybie cudzoziemcom lub obywatelom polskim na stałe zamieszkałym za granicą, którzy uzyskali stopień doktora na podstawie rozprawy doktorskiej napisanej i obronionej w języku polskim w uczelni lub podmiocie, działających w polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki. Zgodnie z art. 185 ust. 1 i 2 ustawy PSWN uprawnienie do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie naukowej lub artystycznej, oprócz uczelni, posiada instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy albo międzynarodowy instytut naukowy utworzony na podstawie ustawy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub podmioty te działające wspólnie, w tym z udziałem podmiotów zagranicznych posiadających uprawnienia

do nadawania stopnia doktora. Przesłanką warunkującą możliwość wystąpienia z wnioskiem o wydanie certyfikatu bez konieczności zdania egzaminu będzie w tym przypadku napisanie i obronienie rozprawy w języku polskim. Proponuje się, aby osoby te mogły uzyskać certyfikat na poziomie biegłości językowej C1 – zgodnie z dodawanym w art. 11a ust. 7 pkt 1 ustawy.

Projektowane rozwiązania umożliwią uzyskanie certyfikatu bez konieczności zdania egzaminu także osobom, które ukończyły studia prowadzone w języku polskim w zagranicznej uczelni. Na podstawie projektowanego art. 11a ust. 4 pkt 2 lit. a ustawy absolwenci studiów w języku polskim prowadzonych w zagranicznej uczelni, która działa w systemie szkolnictwa wyższego danego państwa, będą mogli ubiegać się o wydanie certyfikatu na zasadach analogicznych jak absolwenci studiów w języku polskim w uczelni działającej w polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki. W zależności od poziomu ukończonych studiów (studia pierwszego lub drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie) i zakresu kształcenia, przewiduje się, że wskazane wyżej osoby będą mogły uzyskać certyfikat na poziomie biegłości językowej odpowiednio od B1 do C1 – zgodnie z dodawanym w art. 11a ust. 7 pkt 2 ustawy.

Projekt przewiduje, że o wydanie certyfikatu bez konieczności zdania egzaminu będą mogły ubiegać się również osoby, które ukończyły naukę na poziomie liceum ogólnokształcącego w szkołach polskich, o których mowa w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, lub szkołach i zespołach szkół w Polsce oraz przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w art. 8 ust. 5 pkt 2 lit. c tej ustawy. Osoby te będą mogły uzyskać certyfikat na poziomie biegłości językowej B1 – zgodnie z dodawanym w art. 11a ust. 7 pkt 4 ustawy.

O wydanie certyfikatu na analogicznym poziomie biegłości językowej będą mogli ubiegać się, oprócz absolwentów szkoły ponadgimnazjalnej lub ponadpodstawowej, działającej w systemie oświaty Rzeczypospolitej Polskiej, którzy posiadają świadectwo dojrzałości, również absolwenci szkoły działającej w systemie oświaty innego państwa, prowadzącej nauczanie języka polskiego i innych przedmiotów w języku polskim, umożliwiającej uzyskanie wykształcenia średniego, o których mowa w dodawanym w art. 11a ust. 4 pkt 5 ustawy.

Zgodnie z dodawanym art. 11aa ust. 1 ustawy certyfikat bez konieczności zdania egzaminu będzie wydawany na wniosek osoby zainteresowanej, składany do Komisji za pośrednictwem NAWA. Zakres przedmiotowy wniosku o wydanie tego certyfikatu został określony w art. 11aa ust. 2 ustawy i powieli zakres dotychczas przetwarzanych danych na potrzeby wydania certyfikatu. Przewiduje się, że do wniosku, tak jak obecnie, będzie dołączana kopia albo odwzorowanie cyfrowe dokumentu, który będzie potwierdzał posiadane

wykształcenie uprawniające do potwierdzenia znajomości języka polskiego jako obcego na odpowiednim poziomie biegłości językowej. Natomiast szczegółowe kwestie związane ze sposobem wydawania certyfikatu bez konieczności zdania egzaminu zostaną uregulowane w akcie wykonawczym, zgodnie ze zmieniającym art. 11i ustawy.

Tak jak obecnie, certyfikat będzie wydawany odpłatnie. W projekcie zaproponowany został siedmiodniowy termin na wniesienie opłaty, który będzie liczony od dnia otrzymania informacji o pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o wydanie certyfikatu albo o zdaniu egzaminu. W zależności od tego, czy certyfikat będzie wydawany w wyniku zdania egzaminu czy bez konieczności zdania egzaminu, opłata, w wysokości 100 zł, będzie wnoszona odpowiednio na rachunek bankowy podmiotu uprawnionego albo rachunek bankowy NAWA (dodawany w art. 11a ust. 4c ustawy).

W przypadku osób, które zdały egzamin, certyfikat będzie wydawany, tak jak obecnie, wraz z suplementem do certyfikatu, w którym będzie zamieszczona informacja o wyniku egzaminu. W tym kontekście dodawany w art. 11a ust. 4a ma charakter wyłącznie porządkujący.

Obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości wydania duplikatu certyfikatu, co w przypadku jego zniszczenia lub utraty wiąże się z koniecznością ponownego przystąpienia do egzaminu albo wystąpienia z kolejnym wnioskiem o wydanie certyfikatu bez konieczności zdania egzaminu. Stąd też w dodawanym w art. 11a ust. 4b ustawy przewiduje się możliwość odpłatnego wydania duplikatu certyfikatu. Osoba zainteresowana będzie mogła wystąpić do Komisji, za pośrednictwem NAWA, o wydanie duplikatu certyfikatu. Zgodnie z projektowanym art. 11 ust. 4c ustawy wysokość opłaty za wydanie duplikatu certyfikatu będzie analogiczna jak za wydanie certyfikatu (100 zł).

3. Zmiany w zakresie organizowania i przeprowadzania egzaminów

Obowiązujące przepisy ustawy umożliwiają przystąpienie do egzaminu w jednej z dwóch grup wiekowych – w grupie dostosowanej do potrzeb osób dorosłych lub w grupie dostosowanej do potrzeb dzieci i młodzieży. Należy wyjaśnić, że taki podział jest nieprecyzyjny i budzi wątpliwości po stronie osób przystępujących do egzaminu co do zaliczenia ich do określonej grupy wiekowej. W szczególności problem ten uwidacznia się w przypadku osób pochodzących z państw, w których moment wejścia w dorosłość został określony odmiennie niż ma to miejsce w Polsce. W związku z powyższym w zmieniającym art. 11a ust. 3 ustawy proponuje się zastąpienie dotychczasowych nieostrych pojęć „grupa osób dorosłych” oraz „grupa dzieci i młodzieży” wskazaniem konkretnego wieku osób przystępujących do egzaminu, tj. ukończenia 16. roku życia, który będzie stanowił punkt odniesienia przy kwalifikowaniu do

określonych grup wiekowych, w których są przeprowadzane egzaminy. Tym samym wiek osób, które zamierzałyby przystąpić do egzaminu w dotychczasowej grupie wiekowej dostosowanej do potrzeb osób dorosłych, zostanie obniżony z 18. roku życia do 16. roku życia. Ustalenie takiej granicy wieku jest podyktowane cechami rozwoju kognitywnego i językowego użytkowników języka. W myśl psychologii rozwojowej 16. rok życia rozpoczyna okres późnej adolescencji. To wtedy w sferze poznawczej człowieka następuje rozwój myślenia logicznego i abstrakcyjnego, a procesy informacyjne przebiegają szybciej i dokładniej. Rozwijające się nowe możliwości poznawcze sprzyjają rozwojowi krytycznego myślenia, a co za tym idzie osoby w wieku między 16. a 17. rokiem życia są bardziej przystosowane do zdawania egzaminu w grupie osób dorosłych (powyżej 18. roku życia) niż w grupie dzieci, dla której zestawy egzaminacyjne konstruuje się w odmienny sposób.

Powyższa propozycja wynika również z potrzeby zapewnienia spójności rozwiązań przyjętych w ustawie z rozwiązaniami przewidzianymi w art. 324 ust. 2 pkt 5 ustawy PSWN, dotyczącymi możliwości zwolnienia z opłat pobieranych przez uczelnię publiczną za usługi edukacyjne związane z kształceniem cudzoziemców na studiach stacjonarnych w języku polskim w przypadku cudzoziemca posiadającego certyfikat co najmniej na poziomie biegłości językowej C1. Należy wskazać, że obowiązujące przepisy dotyczące podziału na grupy wiekowe uniemożliwiają osobom w wieku poniżej 18. roku życia skorzystanie ze wskazanego wyżej uprawnienia, ponieważ ustawa nie przewiduje możliwości potwierdzenia znajomości języka polskiego jako języka obcego w grupie dostosowanej do potrzeb dzieci i młodzieży na poziomie biegłości językowej C1. Tymczasem w niektórych państwach edukację na poziomie średnim kończy się przed ukończeniem 18. roku życia, co powoduje, że osoby z tych państw, w przypadku kontynuacji kształcenia na studiach w Polsce, nie mogą skorzystać z powyższego uprawnienia. W wyniku wprowadzonej zmiany cudzoziemcy w wieku poniżej 18. roku życia, którzy posiadają prawo ubiegania się o przyjęcie na studia, będą mogli przystąpić do egzaminu na poziomie biegłości językowej C1, a w przypadku zdania egzaminu i uzyskania certyfikatu, będą mogli ubiegać się o zwolnienie z określonych w ustawie PSWN opłat za usługi edukacyjne pobierane przez uczelnię publiczną.

Tak jak obecnie, egzaminy będą przeprowadzane na podstawie zestawów zadań egzaminacyjnych ustalanych przez Komisję. Jednocześnie w zmienianym w art. 11h ust. 2 ustawy doprecyzowano, że będą one ustalone w oparciu o standardy wymagań dla poszczególnych poziomów biegłości językowej w zakresie znajomości języka polskiego jako obcego, które zostaną określone w drodze aktu wykonawczego przewidzianego do wydania zgodnie z art. 11i ustawy.

Kolejna zmiana w zakresie zasad przeprowadzania egzaminu wynika z potrzeby uwzględnienia szczególnej sytuacji osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu słuchu lub mowy przystępujących do egzaminu. Obowiązujące przepisy ustawy przewidują jedynie obowiązek zapewnienia przez podmiot uprawniony warunków lokalowych i technicznych niezbędnych do przeprowadzenia egzaminu z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych – zgodnie z art. 11c pkt 2 ustawy. Natomiast nie jest przewidziana możliwość dostosowania egzaminu do faktycznych potrzeb wskazanej grupy osób niepełnosprawnych. Dlatego też w dodawanym w art. 11h ust. 3a ustawy proponuje się wprowadzenie wyjątku od zasady, zgodnie z którą egzamin składa się z dwóch części – pisemnej i ustnej, polegającego na umożliwieniu zwolnienia osoby niepełnosprawnej z dysfunkcją narządu słuchu lub mowy z części ustnej egzaminu. Decyzję w tym zakresie będzie podejmowała komisja egzaminacyjna na podstawie informacji o orzeczonej niepełnosprawności i jej rodzaju. W odniesieniu do tej osoby wynik egzaminu będzie ustalany w oparciu o liczbę punktów uzyskanych wyłącznie z części pisemnej egzaminu.

Jednocześnie projekt ustawy przewiduje, że minister określi, w drodze aktu wykonawczego, sposób organizacji i przeprowadzania egzaminu, w tym z uwzględnieniem w nim udziału osób niepełnosprawnych lub ze specjalnymi potrzebami, zgodnie z upoważnieniem wyrażonym w zmienianym art. 11i ustawy. Projektowane rozwiązania będą uwzględniały m.in. potrzeby osób ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, w szczególności w zakresie wydłużenia czasu trwania egzaminu lub wprowadzenia dodatkowej przerwy w czasie trwania egzaminu, dostosowania materiałów egzaminacyjnych, dopuszczalnej pomocy członka komisji egzaminacyjnej lub możliwości korzystania ze sprzętu medycznego.

W projekcie zaproponowano również, aby realizację zadania związanego ze sprawdzaniem i oceną prac z części pisemnej egzaminu powierzyć Komisji, o czym wspomniano już wcześniej. Zważywszy na faktyczne możliwości Komisji w zakresie realizacji nowego zadania, w dodawanym w art. 11h ust. 3b ustawy przewiduje się możliwość sprawdzania i oceny prac z części pisemnej egzaminu również przez ekspertów wpisanych na listę prowadzoną przez Komisję. Projekt ustawy przewiduje przy tym, że o wpis na listę ekspertów, zgodnie z dodawanym w art. 11h ust. 3d ustawy, będą mogły ubiegać się osoby spełniające analogiczne wymogi dotyczące wykształcenia i doświadczenia, jak członkowie komisji egzaminacyjnych. W stosunku do ekspertów zaproponowano również określenie analogicznych, jak w przypadku członków Komisji, przesłanek wyłączenia ze sprawdzenia

i oceny pracy z części pisemnej egzaminu oraz jej ponownego sprawdzenia i oceny – dodawany w art. 11h ust. 3c ustawy.

Ponowne sprawdzenie i ocena pracy z części pisemnej egzaminu, o którym mowa w zmienianym art. 11h ust. 4 ustawy, również będzie dokonywane przez członków Komisji lub ekspertów, przy czym przewodniczący Komisji do ponownego sprawdzenia i oceny tej pracy będzie wskazywał osobę inną niż ta, która sprawdziła i oceniła pracę, której dotyczy wnioszek, co ma zapewnić pełną obiektywność sprawdzenia i oceny tej pracy (zgodnie z dodawanym w art. 11h ust. 6 ustawy). Tak jak obecnie, będzie ono podlegało opłacie.

Przyjęcie powyższych rozwiązań w zakresie sprawdzania i oceny prac z części pisemnej egzaminu odciąży komisje egzaminacyjne, co jest szczególnie istotne w związku z projektowaną zmianą w zakresie liczby osób mogących jednorazowo przystąpić do egzaminu, ponieważ w konsekwencji tej zmiany zwiększy się liczba osób podchodzących do egzaminu, w tym do części ustnej egzaminu, która nadal będzie przeprowadzana i oceniana przez komisje egzaminacyjne.

4. Zmiany w zakresie opłat

Przewidziane w projekcie wysokości opłat za wydanie certyfikatu i duplikatu certyfikatu, o których mowa w dodawanym w art. 11a ust. 4c ustawy, oraz maksymalna wysokość opłaty za przystąpienie do egzaminu, o której mowa w zmienianym w art. 11g ust. 5 ustawy, zostały określone w złotych. Zmiana waluty, w jakiej będą wnoszone opłaty, została wprowadzona na skutek problemów związanych z przewalutowaniem opłaty wnoszonej w euro na złote (i odwrotnie) oraz koniecznością dokonywania dodatkowych operacji finansowych w przypadku zwrotu wniesionych opłat, stanowiących dochód budżetu państwa, na rzecz podmiotów uprawnionych mających swoje siedziby w krajach, w których euro nie jest obowiązującą walutą. Równocześnie należy wskazać, że określenie opłaty za przystąpienie do egzaminu w euro stanowi rzadkość wśród regulacji ustawowych. Wymaga podkreślenia, że zaproponowana w zmienianym art. 11g ust. 5 ustawy wysokość maksymalnej opłaty za przystąpienie do egzaminu na poszczególnych poziomach biegłości językowej stanowi równowartość dotychczasowej wysokości tej opłaty wyrażonej w euro, przeliczonej według kursu średniego euro z ostatnich pięciu lat, ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Jak wskazano wcześniej, w projekcie uregulowano także opłatę za wydanie duplikatu certyfikatu. Ponadto zostały doprecyzowane przepisy określające sposób i termin wnoszenia opłat za wydanie certyfikatu oraz za ponowne sprawdzenie i ocenę pracy z części pisemnej egzaminu – odpowiednio w dodawanych w art. 11a ust. 4c i w art. 11h ust. 5 ustawy. Jednocześnie zaproponowano zmianę wysokości opłaty uiszczanej za ponowne sprawdzenie i ocenę pracy

z części pisemnej egzaminu z 20 euro na 20% maksymalnej wysokości opłaty za przystąpienie do egzaminu na danym poziomie biegłości językowej (dodawany w art. 11h ust. 5 ustawy).

W związku z przeniesieniem zadania dotyczącego sprawdzania i oceny prac z części pisemnej egzaminu z komisji egzaminacyjnych do Komisji, w zmienianym w art. 11g ust. 7 ustawy proponuje się zmianę wysokości środków, które podmiot uprawniony będzie przekazywał Komisji za każdą zarejestrowaną do egzaminu osobę. Środki te będą stanowiły 35% opłaty, którą podmiot uprawniony ustalił za dany egzamin i faktycznie pobrał, a nie jak dotychczas – 20% maksymalnej wysokości opłaty za przystąpienie do danego egzaminu, określonej w dotychczasowym brzmieniu art. 11g ust. 5 ustawy. Dotychczasowe rozwiązanie w praktyce dyskryminowało podmioty stosujące opłaty w wysokości niższej niż maksymalna wysokość opłat za przystąpienie do egzaminu. Powyższa zmiana poprawi zatem sytuację podmiotów uprawnionych stosujących stawki opłat niższe od maksymalnych. Zakłada się, że zwiększenie wysokości środków, do których przekazania będzie obowiązany podmiot uprawniony, pozwoli pokryć wydatki z budżetu państwa z tytułu wynagrodzeń członków Komisji i ekspertów za sprawdzenie i ocenę prac z części pisemnej egzaminu. Projektowane zwiększenie wysokości środków przekazywanych przez podmioty uprawnione zostało skalkulowane w wysokości odpowiadającej średnim kosztom sprawdzania i oceniania prac z części pisemnej egzaminu w komisjach egzaminacyjnych. Informacja ta została pozyskana przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w wyniku badania ankietowego przeprowadzonego anonimowo wśród podmiotów uprawnionych w maju 2021 r.

Zmiany wprowadzane w art. 11g ust. 8 i 9 ustawy mają charakter dostosowujący do wprowadzonych zmian w zakresie określenia waluty, w jakiej będą wnoszone opłaty przez osoby zainteresowane i przekazywane środki przez podmioty uprawnione.

5. Zmiany w zakresie wizytacji egzaminu

W projekcie zostały uporządkowane i doprecyzowane przepisy dotyczące wizytacji egzaminów, w szczególności w art. 11l ust. 1 ustawy określono zakres przedmiotowy wizytacji, który został dostosowany do zadań podmiotów uprawnionych i wprowadzanych zmian w sposobie organizacji egzaminu. Zgodnie z dodawanym w art. 11l ust. 1a ustawy wizytacja egzaminu będzie mogła zostać przeprowadzona na wniosek ministra albo z własnej inicjatywy Komisji. W zmienianym art. 11l ust. 2 pkt 2 ustawy doprecyzowano wymogi dotyczące wykształcenia i doświadczenia w zakresie nauczania języka polskiego lub języka polskiego jako obcego, jakie muszą spełnić wizytatorzy niebędący członkami Komisji, które zostały określone na wzór wymogów dotyczących członków komisji egzaminacyjnych. W celu zapewnienia obiektywności i rzetelności przeprowadzanych wizytacji egzaminów w projekcie

określono także przesłanki wyłączenia członka Komisji i wizytatora niebędącego członkiem Komisji z możliwości pełnienia funkcji wizytatora (odpowiednio art. 11j ust. 6 w związku z art. 11l ust. 2a ustawy).

W dodawanym art. 11l ust. 4a ustawy określono zakres pisemnego upoważnienia, na podstawie którego wizytator będzie przeprowadzał wizytację. Zakres tego upoważnienia aktualnie jest określony w akcie wykonawczym.

W dodawanych w art. 11l ust. 6a i 6b ustawy zaproponowano, aby podmiot uprawniony mógł wnieść na piśmie umotywowane zastrzeżenia do protokołu z wizytacji egzaminu i określono siedmiodniowy termin, w którym może dokonać tej czynności. W projektowanych przepisach określono również obowiązki Komisji wynikające z faktu złożenia zastrzeżeń. Komisja będzie miała obowiązek rozpatrzyć zastrzeżenia w terminie 30 dni od dnia ich otrzymania i przekazać stanowisko podmiotowi uprawnionemu.

Za przeprowadzoną wizytację egzaminu zarówno członkowi Komisji, jak i wizytatorowi niebędącemu członkiem Komisji, będzie przysługiwało wynagrodzenie, którego maksymalna wysokość została określona w dodawanym w art. 11j ust. 8 pkt 4 ustawy.

Kwestie związane ze sposobem wyłaniania kandydatów na wizytatorów niebędących członkami Komisji zostaną określone w przewidzianym do wydania akcie wykonawczym, zgodnie ze zmieniającym art. 11m ustawy.

6. Pozostałe zmiany

Projekt przewiduje nowelizację przepisów dotyczących bazy prowadzonej przez Komisję, w której są rejestrowane osoby zamierzające przystąpić do egzaminu, w szczególności w zakresie danych i informacji przetwarzanych w bazie, podmiotów, które będą uprawnione do ich przetwarzania oraz szczegółowych celów i okresów ich przetwarzania.

W celu umożliwienia jednoznacznej identyfikacji tych osób, w zmieniającym art. 11g ust. 3 ustawy proponuje się rozszerzenie zakresu danych i informacji przetwarzanych w bazie o informacje dotyczące rodzaju, serii, numeru i daty ważności dokumentu potwierdzającego tożsamość. W związku z tym, że do egzaminu przystępują głównie cudzoziemcy na etapie rejestracji niezbędne jest podanie informacji dotyczących dokumentu tożsamości, na podstawie którego tożsamość osoby zarejestrowanej do egzaminu będzie mogła zostać prawidłowo zweryfikowana i potwierdzona w momencie przystąpienia do egzaminu. Dodatkowo projekt przewiduje wprowadzenie możliwości gromadzenia w bazie informacji o obywatelstwie, języku ojczystym i poziomie wykształcenia osoby przystępującej do egzaminu, które będą przetwarzane przez Komisję na potrzeby opracowywania statystyk i analiz w ramach zapewnienia prawidłowego funkcjonowania systemu poświadczania znajomości języka

polskiego jako obcego. Przeprowadzanie analiz w tym zakresie (ang. *bias analysis*) wynika z międzynarodowych standardów i pozwala wykazać, że wyniki egzaminu nie są w sposób rażący determinowane takimi czynnikami jak wiek, płeć, język ojczysty czy poziom wykształcenia osób przystępujących do egzaminu. Ponadto, w celu umożliwienia podmiotom uprawnionym prawidłowej realizacji obowiązku zapewnienia warunków lokalowych i technicznych niezbędnych do przeprowadzenia egzaminu, w tym z udziałem osób niepełnosprawnych lub ze specjalnymi potrzebami, w bazie będą gromadzone informacje o orzeczonej niepełnosprawności i jej rodzaju lub specjalnych potrzebach. W celu wydania certyfikatu wraz z suplementem rozszerzono zakres danych i informacji gromadzonych w bazie o wynik egzaminu i numer certyfikatu, a także ewentualną informację o zwolnieniu z części pisemnej egzaminu. Powyższe dane będą również wykorzystywane do wydawania duplikatów certyfikatów.

W dodawanym w art. 11g ust. 3a ustawy zostały szczegółowo wskazane cele przetwarzania poszczególnych danych i informacji oraz podmioty, które będą je przetwarzały.

Zgodnie z projektowanym art. 11g ust. 3b ustawy poszczególne dane i informacje dotyczące osób zamierzających przystąpić do egzaminu będą usuwane z bazy po upływie zróżnicowanych okresów czasu, a okres ich przechowywania będzie uzależniony od tego, czy dotyczą one osób, które przystąpiły do egzaminu i go zdały, uzyskując certyfikat, czy też osób, które nie zdały egzaminu albo do niego nie przystąpiły. Projektowana regulacja przesądza przy tym, że informacje o orzeczonej niepełnosprawności i jej rodzaju lub specjalnych potrzebach będą usuwane z bazy przez podmiot uprawniony niezwłocznie po zakończeniu danej sesji egzaminacyjnej. Aktualnie okresy przetwarzania danych i informacji zawartych w bazie są określone w akcie wykonawczym.

Ponadto projekt przewiduje wprowadzenie w art. 9 i art. 13 ust. 2 ustawy zmian o charakterze porządkującym, których celem jest dostosowanie wskazanych przepisów ustawy do terminologii stosowanej w ustawie PSWN, oraz zmian zapewniających wewnętrzną spójność ustawy – w art. 1 pkt 4, art. 11f ust. 4 pkt 2, w art. 11g ust. 7a i 7b, art. 11j ust. 2 i art. 11l ust. 4 pkt 4 ustawy.

Z uwagi na wprowadzone zmiany w przepisach merytorycznych ustawy proponuje się nadanie nowego brzmienia art. 11i oraz art. 11m ustawy, które stanowią upoważnienia dla ministra do określenia w drodze rozporządzeń wskazanych w tych przepisach kategorii spraw.

III. Przepisy przejściowe i przepis o wejściu w życie

W celu umożliwienia Komisji, NAWA i podmiotom uprawnionym przygotowania się do zmian wprowadzanych w organizacji egzaminów proponuje się, aby do egzaminów przeprowadzanych w ramach pierwszej sesji egzaminacyjnej określonej w harmonogramie sesji egzaminacyjnych ustalonym przez Komisję, przypadającej po dniu wejścia w życie ustawy, miały zastosowanie przepisy dotychczasowe (art. 3 ust. 1 projektu). Proponowane rozwiązanie zagwarantuje zakończenie spraw związanych z egzaminami, na które rejestracja osób zamierzających przystąpić do egzaminu odbyła się na podstawie dotychczasowych przepisów ustawy, zgodnie z tymi przepisami. Wyjątek od tej zasady przewidziano w art. 3 ust. 2 projektu, zgodnie z którym w przypadku przystąpienia do egzaminu osoby niepełnosprawnej z dysfunkcją narządu słuchu lub mowy zastosowanie znajdzie przepis wyrażony w dodawanym art. 11h ust. 3a ustawy, umożliwiający zwolnienie tej osoby z części ustnej egzaminu.

Konsekwentnie w art. 4 i 7 projektu proponuje się, aby dotychczasowe przepisy ustawy były stosowane również do wniosków o wydanie certyfikatu osobom, o których mowa w art. 11a ust. 4 ustawy, oraz wniosków o ponowne sprawdzenie i ocenę pracy z części pisemnej egzaminu, o których mowa w art. 11h ust. 4 ustawy, złożonych i nierozpatrzonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Podobnie art. 9 projektu przewiduje, że przepisy dotychczasowe będą stosowane do wizytacji egzaminów wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Natomiast w przypadku postępowań w sprawie nadania uprawnień do organizowania egzaminów na określonych poziomach biegłości językowej oraz w sprawie przedłużenia posiadanych uprawnień, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, w art. 5 projektu proponuje się, aby postępowania te zostały umorzone. Oznacza to, że zainteresowane podmioty będą musiały ponownie złożyć wnioski o nadanie uprawnień lub ich przedłużenie z uwzględnieniem zmienionych przepisów dotyczących katalogu podmiotów, które będą mogły ubiegać się o nadanie uprawnienia, oraz wymogów, które należy spełnić przy ubieganiu się o nadanie uprawnienia albo jego przedłużenie.

Jednocześnie, mając na względzie konieczność zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu poświadczania znajomości języka polskiego jako obcego, w art. 6 projektu przesądzone, że podmioty uprawnione, które nie spełniają wymagań określonych w zmienianym art. 11b ust. 2 ustawy, będą mogły organizować egzaminy do końca okresu, na który zostały im przyznane uprawnienia. Zgodnie z art. 8 projektu przyznane uprawnienia zachowają również egzaminatorzy wpisani przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na

listę egzaminatorów uprawnionych do sprawowania funkcji przewodniczącego komisji egzaminacyjnej.

Jednocześnie proponuje się zachowanie czasowo w mocy dotychczasowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 11i oraz art. 11m ustawy – do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych, nie dłużej jednak niż przez trzy miesiące od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

IV. Informacje dodatkowe

Należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych, w stosunku do projektowanej ustawy, środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projektowana ustawa nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej, a jej wpływ na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców będzie związany z koniecznością spełnienia wymogów przewidzianych projektowaną ustawą przez przedsiębiorców zainteresowanych uzyskaniem uprawnienia do organizowania egzaminów z języka polskiego jako obcego na określonym poziomie biegłości językowej.

Projektowana ustawa nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projektowana ustawa nie podlega ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348).

Projektowana ustawa nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.